

Трибулькевич К. Г.

доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Миколаїв, Україна),
tribulkevich@gmail.com

СТАНОВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ У 2011–2015 РР.

У статті здійснено аналіз діяльності органів студентського самоврядування та практики функціонування досліджуваного явища у закладах вищої освіти України у період 2011–2015 рр. на основі державних документів; визначено тенденції і закономірності функціонування студентського самоврядування у досліджуваний період.

Ключові слова: *студентське самоврядування, заклади вищої освіти, органи студентського самоврядування, закономірності студентського самоврядування, тенденції студентського самоврядування.*

Становлення вітчизняного студентського самоврядування визначається історією розвитку даного феномену, кращими вітчизняними і зарубіжними демократичними традиціями. Саме тому дослідження тенденцій і закономірностей діяльності студентського самоврядування є неодмінною запорукою становлення демократичного суспільства і побудови ефективної системи студентського самоврядування.

Метою статті є аналіз діяльності органів студентського самоврядування та практики функціонування досліджуваного явища у закладах вищої освіти України у період 2011–2015 рр. на основі державних документів; визначення тенденцій і закономірностей функціонування студентського самоврядування у 2011–2015 рр.

Концептуальний вимір розвитку освіти позначено оновленою версією доктрини розвитку освіти «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на

2012–2021 роки», затвердженої Указом Президента України №344/2013 від 25 червня 2013 року «Про національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року». Здійснений аналіз засвідчує, що і в «Національній доктрині розвитку освіти», і в «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» студентське самоврядування не є предметом окремого розгляду. Засобом становлення управлінців автори вважають якісну освітньо-професійну підготовку.

Здійснений аналіз рішень колегії Міністерства освіти і науки у період із 2011 по 2016 рр. засвідчив, що значна увага приділялась патріотичному вихованню дітей та молоді, свідченням чого є затверджена 26.03.2015 №3-5/2 Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді. Концепція в першу чергу адресована шкільній аудиторії, проте загальні орієнтири патріотичного виховання, зокрема, посилення громадських ініціатив, здатність обстоювати свої права та свободи у цивілізований спосіб, є актуальними для всіх ланок освіти та пов'язані з діяльністю органів самоврядування. Так, у Вінницькій області реалізація програми передбачала розвиток лідерських здібностей на рівні загальноосвітніх шкіл під патронатом вищих навчальних закладів та обласної державної адміністрації.

Заслуговує на увагу такий стратегічний для всіх сфер життя документ як Указ Президента «Про Стратегію сталого розвитку "Україна – 2020"», де вказані загальні напрями реформування різних галузей, і освітньої в тому числі. 25 вересня 2015 року, спільно з очільниками 193 держав світу Президент України приєднався до нового «Порядку денного для сталого розвитку до 2030 р.», а згодом ухвалили «Платформу дій «Освіта-2030», де освіта визначається запорукою сталого розвитку суспільства та пропагується ідея екологізації. А отже ґносеологічні, природоохоронні цінності та демократичні чесноти проголошуються одним з пріоритетних напрямів державної політики.

Початок 2010-х років позначено студентською законотворчою ініціативою, що знайшла вияв у створенні «Концепції студентського самоврядування» та «Стратегії розвитку органів студентського самоврядування вищих навчальних закладів України на 2011–2021 рр.».

Стратегія розвитку органів студентського самоврядування вищих навчальних закладів України на 2011–2021 рр., складена О. Каюмовою, О. Корнієнком, О. Романцовою, членами Спілки ініціативної молоді, у 2011 році, мала на меті побудову ефективної системи студентського самоврядування, шляхом об'єднання зусиль громадських активістів, представників влади та студентських лідерів. Розробники адресували стратегію в першу чергу органам державної влади, а також адміністрації вищих навчальних закладів, представникам студентського самоврядування та громадських організацій. Розроблена стратегія була не першою спробою Спілки ініціативної молоді впливати на розвиток студентського самоврядування в Україні. У 2007 році згадана громадська організація, поруч з молодіжними громадськими осередками: Українська асоціація студентського самоврядування, Народно-демократична ліга молоді, брала участь у розробленні законопроекту №3178, що стосувався внесення змін до закону «Про вищу освіту» та виносився на розгляд Верховної ради за поданням М. Томенка, В. Заблоцького, Є. Філіндаша та А. Пінчука, а згодом, 25 грудня 2007 року, під №1280, розглядався за поданням М. Томенка та Є. Суслова.

Стратегія визначає правове поле діяльності студентського самоврядування: Положення про студентське самоврядування, затверджене вищим навчальним закладом, Статут ВНЗ, чинне законодавство. Дає обґрунтування поняттю студентського самоврядування, його цілей. Позитивним є аналіз здобутків і проблем усіх суб'єктів студентського самоврядування, визначених авторами: органів державної влади, вищих навчальних закладів усіх форм власності та рівнів акредитації, студентської громади, громадських організацій, економічного сектору.

Безперечною перевагою даного документу є визначення стратегічної мети діяльності органів студентського самоврядування, що становить повноправне партнерство студентів у керуванні вищим навчальним закладом, та основних орієнтирів її досягнення: ставлення студентів і суспільства до системи освіти, професіоналізм активістів, дієвість і виборність органів студентського самоврядування, залучення вихованців учнівського самоврядування, участь в

управлінні вищим навчальним закладом, об'єднання органів студентського самоврядування різних рівнів, наявність у кожному вищому навчальному закладі незалежних студентських засобів масової інформації.

За кожним орієнтиром у стратегії розвитку органів студентського самоврядування вищих навчальних закладів України розробниками визначено кінцеві досягнення на кожен рік, починаючи з 2012 до 2021 рр., та заходи по їх досягненню.

Примітно, що автори констатують незадовільний рівень професіоналізму активістів студентського самоврядування, зауважуючи, що студентські структури виконують розважальну функцію, організовують дозвілля студентів. І пропонують посилити просвітницьку роботу серед студентських лідерів шляхом залучення до різноманітних тренінгів, стажувань, конкурсів, круглих столів, форумів, соціологічних досліджень і моніторингів.

Викликає інтерес також теза авторів про необхідність визнання повноважень органів студентського самоврядування всіма представниками адміністрації та професорсько-викладацького складу для забезпечення повноцінної участі студентів в управлінні вищим навчальним закладом. Керівна діяльність органів студентського самоврядування повинна включати й ініціювання розгляду студентських питань на засіданнях вчених рад.

Із названих авторами ефективними об'єднаннями органів студентського самоврядування, Всеукраїнська студентська рада при Міністерстві освіти і науки України та Українська асоціація студентського самоврядування, лише останнє продовжило свою діяльність. Всеукраїнська студентська рада при Міністерстві освіти і науки України припинила свою роботу на підставі Наказу Міністерства освіти і науки №159 від 25.02.2016.

Аналіз стратегії розвитку органів студентського самоврядування вищих навчальних закладів України на 2011–2021 рр., складеної О. Каюмовою, О. Корнієнком, О. Романцовою, засвідчив, що найбільш важливі положення даного документу знайшли реалізацію у законі «Про вищу освіту» в редакції 2010 року та в оновленій версії від першого липня 2014 року. Зокрема,

утвердження принципів дієвості й виборності органів студентського самоврядування та участь в управлінні вищим навчальним закладом.

Значну державну підтримку мала Концепція розвитку студентського самоврядування в Україні, розроблена всеукраїнською молодіжною громадською організацією «Національний студентський союз» та громадською ініціативою «Студентський захист» під орудою Анатолія Ігнатовича, президента Національного студентського союзу, Юрія Кращенка, віце-президента Національного студентського союзу. Свідченням чого є лист Міністерства освіти і науки, молоді і спорту №1/9-870 від 08.12.11 року «Про обговорення проекту Концепції розвитку студентського самоврядування в Україні», адресований керівникам вищих навчальних закладів. У листі подавався проект документа та надавалась можливість у місячний термін подати пропозиції щодо його змісту.

Аналіз документу свідчить про ґрунтовне визначення авторами принципів, функцій студентського самоврядування. Найбільший науковий інтерес становить аналіз протиріч студентського самоврядування, до яких належать психологічні (між європейськими цінностями демократизму та колегіальності і їх сприйняттям у вищій школі), теоретико-методологічні (зумовлені нестачею навчально-методичної літератури з питань студентського самоврядування), юридичні (обґрунтовані нерозробленістю нормативної законодавчої бази студентського самоврядування), економічні (викликані браком фінансування), педагогічні (пояснюються недостатністю партнерського ставлення педагогів до учасників студентського самоврядування через нерозуміння глибинної сутності даного феномену), організаційні (між потребою у чіткій структурі органів студентського самоврядування та відсутністю злагодженої системи, що має високу управлінську та виконавчу дисципліну), особистісні (між юнацьким максималізмом і нігілізмом).

Завданням Концепції розвитку студентського самоврядування в Україні автори вбачали перехід визначених протиріч, шляхом їх подолання, в тенденції розвитку. До шляхів реалізації концепції відносили розробку та вдосконалення нормативно-правової бази студентського самоврядування, формування

науково-теоретичних і методичних засад розвитку студентського самоврядування, активізацію підтримки студентського самоврядування адміністраціями вищих навчальних закладів та органами влади різних рівнів, удосконалення механізмів діяльності студентського самоврядування.

Аналіз Концепції розвитку студентського самоврядування в Україні засвідчив значну теоретичну цінність даного документу. Адже концепція надавала методологічне підґрунтя для функціонування студентського самоврядування та знайшла практичну реалізацію в діяльності Національного студентського союзу. А її розробник, Ю. П. Кращенко, узагальнив напрацьований досвід у сфері студентського самоврядування.

Першого липня 2014 року Верховною радою України прийнято закон «Про вищу освіту» №1556-VII. На законодавчому рівні затверджено визначення студентського самоврядування як права і можливості студентів вирішувати питання навчання і побуту, захисту прав та інтересів студентів, а також брати участь в управлінні вищим навчальним закладом. У новому законі чітко визначено коло учасників студентського самоврядування, підкреслено право кожного студента бути обраним до органів студентського самоврядування та захищати студентські права. Визначено принципи студентського самоврядування: добровільності, колегіальності, відкритості, виборності та звітності, рівності, незалежності від впливу політичних партій та релігійних організацій, що можна вважати магістральними для функціонування студентського самоврядування. Закріплена вертикаль влади студентського самоврядування: студентська група – інститут (факультет) – відділення – гуртожиток – вищий навчальний заклад, визначена у «Положенні про державний вищий навчальний заклад», затвердженеу Постановою Кабінету міністрів України від 5 вересня 1996 року №1074, що мало чинність до 2 лютого 2015 року. Дублюються і запропоновані форми устрою студентського самоврядування. Проте в новому законі визначено порядок виборів до представницьких, виконавчих, контрольно-ревізійних органів студентського самоврядування (термін чинності – один рік, усунення з посад за результатами загального таємного голосування, що може бути ініційоване не менш як 10%

студентів вищого навчального закладу; перебування на керівних посадах не менш двох термінів поспіль; можливість органів студентського самоврядування набувати статусу громадської організації).

Аналіз повноважень студентського самоврядування, визначених законом «Про вищу освіту» від 01.07.2014 року, призводить до висновку про їх значне розширення. Безпрецедентним для попередніх років є пункт 8 статті 40, де йдеться про те, що адміністрація вищого навчального закладу не має права втручатися в діяльність органів студентського самоврядування. Тоді як органи студентського самоврядування беруть участь в управлінні вищим навчальним закладом, вносять пропозиції щодо змісту навчальних планів і програм, розвитку матеріальної бази вищого навчального закладу, розпоряджаються коштами та іншим майном, що перебувають на балансі та банківських рахунках органів студентського самоврядування. Крім того, керівник вищого навчального закладу зобов'язаний забезпечити належні умови для діяльності органів студентського самоврядування, в першу чергу, матеріальні.

У пункті п'ятому статті 40 також ідеться про право студентів оголошувати акції протесту. Дані тези є революційними у розвитку студентського самоврядування, проте не завжди знаходять практичну реалізацію у вищих навчальних закладах. Положення, що реалізувалось цілковито і повністю, – про представництво студентського самоврядування у вчених радах, ректоратах вищих навчальних закладів, доказом чого є положення про вчені ради вищих навчальних закладів та відомості про діяльність студентського самоврядування, подані на запит Міністерства освіти і науки України.

Аналіз листів Міністерства освіти і науки, адресованих керівникам вищих навчальних закладів, у період з 2010 по 2015 рр., свідчать про зріст уваги представників Міністерства освіти і науки до питань студентського самоврядування у 2015 році.

2010 рік було знаменовано прийняттям нової редакції закону «Про вищу освіту» в галузі студентського самоврядування, що відразу позначилось на діяльності вищих навчальних закладів. Зокрема, Міністерство освіти і науки вимагало від керівників вищих навчальних закладів враховувати думку

представників студентського самоврядування при переведенні, поновлення студентів на навчання на вакантні місця державного замовлення, за умов гласності, забезпечення конкурсних засад, за рейтингом успішності студентів з урахуванням їх соціального статусу; узгоджувати зі студентами питання відрахування (лист Міністерства освіти і науки України «Про переведення на вакантні місця державного замовлення» від 21.01.2010 р. №1/9-21). Також Міністерство освіти і науки України (лист Міністерства освіти і науки України «Щодо внесення змін до статутів вищих навчальних закладів» від 24.02.2010 р. №1/9-110) давало директиви стосовно внесення змін до статутів вищих навчальних закладів у зв'язку з прийняттям закону України «Про внесення змін до Закону України "Про вищу освіту" щодо питань студентського самоврядування» від 19.01.2010 року №1798-VI, прийняттям Указів та постанов Кабінету Міністрів України.

В 2012 році Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України листом від 09.02.2012 р. №4.2-21/369 зобов'язало керівників вищих навчальних закладів розробити положення про студентський гуртожиток, узгоджене з представниками студентського самоврядування та профспілкової організації. Даний факт свідчить про зростання ролі студентського самоврядування у освітньому та позааудиторному процесі життєдіяльності студентів, та про рівнозначну роль профспілкового комітету студентів, характерну для пострадянського періоду.

Тенденція посилення ваги студентського самоврядування в прийнятті управлінських рішень керівниками вищих навчальних закладів зростала й у наступні роки, свідченням чого є документи Міністерства освіти і науки: листи від 28.05.2013 р. №1/9-374, від 26.06.2015 р. №1/9-309, від 06.04.2016 р. №1/9-172; наказ від 05.10.2015 р. №1005. В документах ішлося про необхідність узгодження керівниками вищих навчальних закладів із представниками студентського самоврядування питань літнього відпочинку студентів і початку нового навчального року, проведення конкурсного відбору при заміщенні вакантних посад науково-педагогічними працівниками, працевлаштування випускників, виплат стипендій.

У разі порушення керівниками вищих навчальних закладів положення закону, про невтручання в діяльність органів студентського самоврядування, Міністерством освіти і науки стали вживатися заходи. Так, у листі Міністерства освіти і науки України від 17.11.2015 №1/11-16732 «В. о. ректора ДВНЗ "Харківський національний університет радіоелектроніки" Н. С. Лісній», [очільниця вищого навчального закладу отримала зауваження про порушення виборчого процесу, що за законом не може здійснюватись у формі звітно-виборної або виборної конференції та попередження про виконання положення закону «Про вищу освіту» щодо невтручання адміністрації вищого навчального закладу в діяльність студентського самоврядування.](#)

Г. Ф. Пономарьова визначає рівні управління вищим навчальним закладом: «вищий, який забезпечує ректор; другий – на якому управління здійснюється проректорами відповідно до посадових інструкцій; третій рівень реалізують науково-педагогічні працівники, вчені ради, громадські організації; четвертий рівень – студентське самоврядування» [2, с. 4]. Визнаючи позитивну динаміку управлінських дій, коли до структури управління вищим навчальним закладом включено ланку студентського самоврядування, не можемо поділити погляди автора стосовно вищого рівня управління на чолі з ректором. Адже згідно з розумінням діяльності закладу освіти в Українській державі на основі принципів демократії, одноосібне забезпечення прийняття найважливіших рішень не є припустимим, а вищим рівнем влади має бути колегіальний орган, яким є збори трудового колективу та представників студентського самоврядування. Проте обґрунтовані принципи діяльності студентського самоврядування, його структура та структура внутрішнього управління у Харківському гуманітарно-педагогічному інституті дозволяють вважати матеріали значущими для розроблення ідей студентського самоврядування в Українській незалежній державі.

2013–2014 роки позначено зростанням уваги до розвитку учнівського самоврядування, що є передумовою зміцнення студентського самоврядування, адже учні, що пройшли школу лідера у загальноосвітній школі, мають більше хисту до здійснення управлінської діяльності, будучи студентами. Також у 2014

році Міністерством освіти і науки розроблено план дій щодо реалізації закону «Про вищу освіту», проте аналіз документа свідчить про те, що у плані дій не передбачались заходи з розвитку студентського самоврядування. Лише положення про необхідність розроблення проекту методичних рекомендацій щодо виборчої системи і порядку обрання керівників вищих навчальних закладів, опосередковано стосувалось студентства, що повинно брати участь у життєдіяльності вищого навчального закладу та обранні керівних осіб.

Здійснений аналіз показав, що у 2010–2014 роках посилилась тенденція просвіти органів студентського самоврядування, свідченням чого є проведення 17-18 травня 2014 р. сесії європейського молодіжного парламенту. Метою заходу було підвищення управлінської культури студентських лідерів в умовах європейської інтеграції.

З 2010 року Всеукраїнська молодіжна громадська організація «Національний студентський союз» спільно із Студентською радою Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Н. Гнатюка проводять Міжнародну студентську науково-практичну конференцію «Громадський сектор та студентське самоврядування як складова розвитку українського суспільства» за підтримки Міністерства освіти і науки.

Проте 2015 рік став найпліднішим у роботі Міністерства освіти і науки в галузі сприяння становленню студентського самоврядування. Здійснена значна кількість заходів, до яких належали тренінги для лідерів студентського самоврядування та активних студентів, проведення Всеукраїнського студентського форуму «Студентське самоврядування: проблеми та перспективи», що відбувся у м. Харкові 11-13 грудня 2015 року. Результатом роботи форуму стало розроблення типового «Положення про студентське самоврядування у вищих навчальних закладах».

У затвердженому студентами документі, порівняно із законом «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року, розширена мета студентського самоврядування, що передбачає не тільки захист прав та інтересів студентів, участь в управлінні вищим навчальним закладом, але і створення можливостей для гармонійного інтелектуального і творчого розвитку студентства, сприяння соціально-

громадській активності здобувачів вищої освіти [3, с. 1]. Уточнена процедура погодження керівниками вищих навчальних закладів управлінських рішень із представниками студентського самоврядування.

У типовому положенні узагальнено зміст роз'яснювальних листів Міністерства освіти і науки України стосовно реалізації статті 40 «Студентське самоврядування»: [від 21.10.2015 №1/9-498 «Щодо виборів до органів студентського самоврядування вищих навчальних закладів»](#) [1]; [від 21.10.2015 №1/9-496 «Щодо фінансування органів студентського самоврядування»](#); від 21.10.2015 №1/9-495 «Щодо погодження рішень органами студентського самоврядування».

У документі чітко розмежовані представницькі органи студентського самоврядування (студентська конференція, загальні збори студентів) та виконавчі органи (студентська рада, парламент, сенат, уряд, комісії). Визначено не тільки повноваження конференції студентів, як у законі, але і порядок її скликання, включаючи позачергову конференцію; процедуру проведення, прийняття рішень.

Визначено виконавчі органи студентського самоврядування, порядок їх виборів, сферу діяльності, процедуру обрання голови, проведення засідань. Окреслено порядок формування комітетів, виборчої комісії, студентського самоврядування на рівні академічних груп, студентських гуртожитків, студентських містечок.

Аналіз типового «Положення про студентське самоврядування у вищих навчальних закладах», ухваленого учасниками Всеукраїнського студентського форуму «Студентське самоврядування: проблеми та перспективи», що відбувся у м. Харкові 11-13 грудня 2015 року, призводить до висновку про його значущість для покращення роботи студентського самоврядування, адже в документі синтезовано роз'яснення, надані Міністерством освіти і науки України стосовно суперечливих аспектів діяльності студентського самоврядування. Однак у положенні відсутнє закріплене законом «Про вищу освіту» право студентів оголошувати акції протесту (ст. 40, п. 5.12), що є дискусійним моментом у становленні студентської демократії.

Не йдеться у положенні й про профспілкові організації, щодо яких в листі МОН від 21.10.2015 №1/9-495 «Щодо погодження рішень органами студентського самоврядування» наявне уточнення: «профспілкові організації студентів не є органами студентського самоврядування, а тому погодження певних рішень з ними не можна вважати погодженням з органами студентського самоврядування» [1; с. 2]. У положенні декларується співпраця з представниками різних студентських організацій та об'єднань.

Зростання студентської ініціативи, притаманне для середини другого десятиліття двадцять першого століття, зумовлює посилення тенденції обстоювання студентами своїх прав і свобод, протидії корупції, що знаходить вираження у створенні таких студентських ініціатив як «ШеваПіл» Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, молодіжної громадської ініціатива «Чисті виші»; проведенні Всеукраїнського форуму студентів «Студенти проти корупції у ВИШах: дієві практики».

Аналіз нормативних документів, що стосувались організації та діяльності органів студентського самоврядування та практики функціонування досліджуваного явища у вищих навчальних закладах України призводить до наступних висновків. Період 2010–2015 рр. характеризувався тенденціями: організаційно-процесуальними (зростання уваги Міністерства освіти і науки до діяльності органів студентського самоврядування, моделювання освітнього простору на європейських засадах), структурно-змістовними (посилення студентської ініціативи в галузі функціонування студентського самоврядування, що знайшло вираження в законотворчій діяльності представників громадських організацій та студентського самоврядування, активізації обстоювання своїх прав і свобод, протидії корупції), актуально-визначальними (активізація просвітницької роботи з питань самоврядування зі студентськими лідерами; посилення ваги студентського самоврядування при прийнятті управлінських рішень у вищому навчальному закладі).

Студентське самоврядування розвивалось на основі таких закономірностей: оптимальною формою студентського самоврядування для вищого навчального закладу є така, що обрана студентами в демократичний

спосіб, а не визначена керівництвом; студентське самоврядування є дієвим за умов підтримки молодіжних ініціатив керівництвом вищого навчального закладу; співробітництво студентів із адміністрацією вищого навчального закладу забезпечує участь студентів у керівництві навчальними установами на засадах партнерства, взаємодопомоги та розуміння.

Актуальною проблемою є аналіз розвитку студентського самоврядування як шляху демократизації освітньо-виховного процесу вищої школи.

Література

1. Щодо погодження рішень органами студентського самоврядування. *Інформаційний збірник та коментарі МОН України*. 2015. № 12. С. 79. URL: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/4503> (дата звернення 2.11.2018).
2. Пономарьова Г. Демократизація управління і контролю за вищим навчальним закладом. *Вища школа*. 2006. № 5-6. С. 3–9.
3. Трибулькевич К. Г. Розвиток студентського самоврядування у вищих навчальних закладах України (1917–2010 рр.): монографія. Одеса : КУПРІЄНКО СВ, 2016. 454 с.

References

1. Shchodo pohodzhennia rishen orhanamy studentskoho samovriaduvannia [On the approval of decisions by the bodies of student self-government]. 2015. *Informatsiinyi zbirnyk ta komentari MON Ukrainy – Information compilation and comments of the Ministry of Education and Science of Ukraine*, 12: 79. URL: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/4503>.
2. Ponomarova, H. 2006. Demokratyzatsiia upravlinnia i kontroliu za vyshchym navchalnym zakladom [Democratization of management and control of higher education]. *Vyshcha shkola – High school*, 5-6: 3-9.
3. Trybulkevych, K. H. 2016. Rozvytok studentskoho samovriaduvannia u vyshchykh navchalnykh zakladykh Ukrainy (1917–2010 rr.): monohrafiia [Student Self-Government Development in Higher Educational Institutions of Ukraine (1917-2010). Monography]. Odesa: KUPRIIeNKO SV Publ.

Trybulkevych K. H., Ph. D. of Pedagogy, Associate Professor, Head of Social and Humanitarian Sciences, Educational and Research Institute of Humanities of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), tribulkevich@gmail.com

Formation of student self-government in 2011-2015

The article analyzes normative documents on the organization and activities of student self-government bodies and the practice of functioning of the phenomenon under study in higher educational institutions of Ukraine in the period 2011-2015; determined trends and patterns of student self-government in 2011-2015.

The period of 2010-2015 was characterized by tendencies: organizational and procedural (increasing attention of the Ministry of Education and Science to the activities of student self-government bodies, modeling educational space on a European basis), structurally-informative (strengthening of student initiative in the field of student self-governance functioning, which was expressed in lawmaking activity of representatives of public organizations and student self-government, activating the advocacy of their rights and freedoms, counteracting corruption), actual no-defining (activation of educational work on with student government leaders, enhancing student self weight in management decisions in higher education).

Student self-government was developed on the basis of the following laws: the optimal form of student self-government for a higher education institution is that chosen by students in a democratic way, and not determined by leadership; Student self-government is effective under conditions of support of youth initiatives by the leadership of a higher educational establishment; the cooperation of students with the administration of a higher educational establishment ensures participation of students in the management of educational institutions on the basis of partnership, mutual assistance and understanding.

An actual problem is the analysis of student self-government development as a way of democratization of the educational process of higher education.

Key words: *student self-government, institutions of higher education, student self-government bodies, patterns of student self-government, student self-government trends.*